

İSLAM HUKUK FELSEFESİ AÇISINDAN

HABERİN SIDKI ve KIZBI PROBLEMİ ve FÜRÛ'A YANSIMALARI

Esra GÜLENGÜL

KimlikYayınları

İSLAM HUKUK FELSEFESİ AÇISINDAN HABERİN SIDKI ve KIZBI PROBLEMİ ve FÜRÛ'A YANSIMALARI

İnsanın bilgi edinme yollarından birini, haber realitesi teşkil eder. Temeli naslara dayanan bir hukuk sistemi olan İslam Fıkhı'nda da haber belirleyici bir yerdedir. Nitekim Kur'an-ı Kerim ve Hz. Peygamber'in sünneti haber kanalıyla öğrenilmektedir. Mütevatir olarak nakledilen haberler, sübut-u kati olması hasebiyle istidlali bir konuda olmadığı sürece kesin bilgi ifade etmektedir. İstidlali olan meselelerde ise inanç ve bilgi birikimi etkili olmakta ve bu doğrultuda mütevatir olarak nakledilen bir haber kesinlik kazanmaktadır. Bundan ötürü Kur'an-ı Kerim'in Allah'tan Hz. Peygamber (s.a.s)'ye vahyedildiğine inanan ve bu inancı nedeniyle de Kur'an'ın emir ve yasaklarını kabul eden kimseye müslüman denilmektedir.

İSLAM HUKUK FELSEFESİ AÇISINDAN
HABERİN SIDKI ve KIZBI PROBLEMİ ve FÜRÛ'A YANSIMALARI

Esra GÜLENGÜL

K

ISBN: 978-605-7785-19-0

İSLAM HUKUK FELSEFESİ AÇISINDAN
HABERİN SIDKI ve KİZBİ PROBLEMİ
ve
FÜRÛ'A YANSIMALARI

Esra GÜLENGÜL

İSLAM HUKUK FELSEFESİ AÇISINDAN HABERİN SIDKI ve KİZBİ PROBLEMİ ve FÜRÛ'A YANSIMALARI

Esra GÜLENGÜL

İç Tasarım ve Yayına Hazırlayan
Cihan ER

Kapak Tasarımı ve Grafik
Erol ATICI

Baskı ve Cilt
Kardeşler Matbaası
Matbaacılar Sit. 7. Blok No: 76
Kocasinan / KAYSERİ
Tel: 0 352 331 61 00
Sertifika No: 24209

Birinci Basım
Aralık 2019

ISBN
978-605-7785-19-0

T.C. Kültür Bakanlığı
Yayıncılık Sertifika No
28550

Köşk Mah. Ahmet El Biruni Cad. No: 8
Melikgazi / KAYSERİ
Tel: 0 352 207 66 66 / 31029 – 0 544 616 00 38
web: www.kimlikyayinevi.com / tezmer@yandex.com

© Copyright 2019, Yayın yazara aittir. Yazarın yazılı izni olmadan, hiçbir biçimde ve hiçbir yolla, bu kitabın içeriğinin bir kısmı ya da tümü yeniden üretilemez, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Kitabın içerisindeki tüm bilgilerin hukuki ve cezai sorumluluğu yazarına aittir.

Bu kitabın bilimselliği, Fırat Üniversitesi Yayın Komisyonunun 21.11.2019 tarih ve 63578467/824.01.03/361014 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

*Yaptığım bu çalışmayı, kariyerime akademik düzeyde
devam etmem için beni teşvik eden merhum babam
Selahattin GÜLENGÜL'e ithaf ediyorum.*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	11
KISALTMALAR	13
GİRİŞ	15
I. ARAŞTIRMANIN KONUSU.....	15
II. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	17
III. ARAŞTIRMANIN METODU.....	18
IV. KAYNAKLAR.....	19
V. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	22
A. Haber.....	22
B. Sıdk ve Kızb	28
BİRİNCİ BÖLÜM	31
GENEL OLARAK İSLAMÎ İLİMLERDE HABER KONUSU	31
I. KELAM İLMİNDE HABER	33
A. Kelamcılar Açısından Haberin Tarifi.....	33
B. Bilgi Değeri İtibariyle Haberler	36
1. Haber-i Mütevatir.....	46
2. Haber-i Rasul.....	48
a. Mütevatir Hadis	49
b. Müstefiz Hadis.....	53
c. Ahad Hadis	54
ca. Haber-i Vahidi İtikadi Konularda Delil Sayanlar	55
cb. Haber-i Vahidi İtikadi Konularda Delil Saymayanlar	56
II. TEFSİR İLMİNDE HABER.....	57
A. Kıraatlerin Tespiti.....	58

1. Mütevatir Kıraat.....	61
2. Meşhur Kıraat	63
3. Ahad Kıraat	64
4. Şaz Kıraat	64
5. Mevzu Kıraat.....	65
6. Müdrec Kıraat	65
B. Esbabu'n-Nüzul.....	67
1. Kur'an'ın Anlaşılmasında Esbab-u Nüzulün Rolü	68
2. Taddüdü'l-Ahbar Problemi ve Çözüm Yolları.....	71
C. İsrailiyyat.....	74
III. HADİS İLMİNDE HABER.....	78
A. Sıhhat ve Hüküm Açısından Hadisler	79
1. Sahih.....	80
2. Hasen.....	83
3. Zayıf.....	85
B. Cerh ve Ta'dil	85
1. Ta'n Sebepleri	86
a. Kızb	87
b. Töhmət-i Kızb.....	87
c. Fısk.....	88
d. Bid'at.....	88
e. Cehalet.....	88
f. Gaflet	89
g. Kesretü'l-Galat.....	89
h. Sûü'l-Hıfz	89
ı. Vehm.....	90
j. Muhalefet.....	90
2. Tezkiye Mertebeleri.....	90
a. Râvînin Şehadet Ehliyetine Sahip Olması	91
b. Sözlü Beyanda Bulunmak.....	91
c. Haberin İcabına Göre Amel Etmek.....	92
d. Rivayette Bulunmak	92

İKİNCİ BÖLÜM.....	95
FIKİH USULÜNDE HABER.....	95
I. HABERİN MAHİYETİ (NEFSÜ'L-HABER).....	98
II. SİDK VE KİZB AÇISINDAN HABERLER	101
A. Doğruluğu Malum Olan Haberler	101
1. Mütevatir, Şartları ve Hüccet Değeri	101
a. İttifak Edilen Şartlar.....	103
aa. Aded.....	103
ab. His ve İlim	106
ac. Musavat ve İttisal	108
ad. Akıl.....	109
ae. Ön Bilginin Olmaması.....	109
b. İhtilaf Edilen Şartlar.....	110
ba. İslam.....	110
bb. Adalet	110
bc. Masumiyet	111
c. Mütevatir Haberin Hüccet Değeri.....	111
2. Karinelerle Doğruluğu Kesinleşen Haberler ve Hüccet Değeri ...	115
a. Karinenin Tanımı ve Haberler Üzerindeki Etkisi.....	115
b. Karinelerle Doğruluğu Kesinleşen Haberlerin Hüccet Değeri	116
3. Meşhur ve Hüccet Değeri	119
B. Yalan Olduğu Malum Olan Haberler	122
1. Aklın ve Sahih Naklin Yalanladığı Haberler.....	122
2. Umum-u Belvadan Olan Haber-i Vahidler.....	123
C. Hem Yalana Hem Doğruya İhtimali Olan Haberler.....	124
1. Fasığın Haberi	125
2. Meçhul Râvînin Haberi.....	127
a. Meçhulu'l-Adâle	128
b. Meçhulu'l-Ayn	129
c. Meçhulu'l-Hal / Mestur Râvî.....	132
3. Sabi ve Matuhun Haberi.....	134
4. Muğaffel ve Müsahilin Haberi.....	135
5. Sahibu'l-Hevânın Haberi.....	136

D. Doğruluğu Tercih Edilen Haberler	137
1. Haber-i Vahidin Tanımı.....	137
2. Haber-i Vahidin Hüccet Değeri	138
3. Adalet ve Adil Râvînin Haberi	147
4. Haber-i Vahidin Hüccet Değerini Etkileyen Rivayet Unsurları....	149
a. Sema	150
aa. Şeyhin Tâlibe Okuması ve Tâlibin Ezberlemesi	151
ab. Tâlibin Şeyhe Okuması ve Şeyhin Onaylaması	151
ac. Kitâbe	153
ad. Risale.....	154
ae. İcazet.....	155
af. Münavele	157
b. Zabt.....	159
ba. Hıfz.....	159
bb. Kitâbet.....	159
c. Eda.....	159
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	163
KONUSU VE HUKUKÎ SONUÇLARI BAKIMINDAN HABERLER	163
I. KONUSU ALLAH HAKKI OLAN HABERLER	166
A. İbadetler.....	167
1. Taharet.....	168
2. Kurban.....	172
3. Namaz.....	172
4. Zekât	173
5. Oruç.....	174
B. Cezalar	176
1. Zina	178
2. Sirkat.....	180
3. Kazif.....	181
4. Şirbu'l-Müskirat	181
II. KONUSU KUL HAKKI OLAN HABERLER.....	182
A. İlzam-ı Mahz (Tam Bağlayıcılığı Bulunan) Haberler	183

1. Şahitlik	184
a. Genel Şartlar	185
b. Özel Şartlar	191
ba. Sayı	191
bb. Cinsiyet	192
2. Yemin	193
3. Nikâhın Düşmesinde İrtidat ve Süt Kardeşliği	196
B. Gayr-i Lazım (Bağlayıcılığı Bulunmayan) Haberler	199
1. Vekâlet	199
2. Risalet	201
C. Bir Açıdan Bağlayıcı Olan Diğer Bir Açıdan Bağlayıcı Olmayan Haberler	203
1. Vekilin Azli	203
2. Me'zun Kölenin Hacedilmesi	204
SONUÇ	207
BİBLİYOGRAFYA	211